

فصل ۱

جمهوری پنجم (۱۹۵۸-۲۰۲۴)

خلاصه فصل:

جمهوری پنجم، که از بحران الجزایر زاده شد، طولانی‌ترین و باثبات‌ترین رژیم فرانسه پس از انقلاب است. این نظام که بر اساس ایده‌های دوگل طراحی شد، قدرت اجرایی قوی را با دموکراسی پارلمانی ترکیب کرده و توانسته از چالش‌های متعددی—از جنگ الجزایر تا مه ۱۹۶۸، از بحران‌های اقتصادی تا چرخش قدرت میان چپ و راست—سر بلند بیرون آید.

دوره‌بندی:

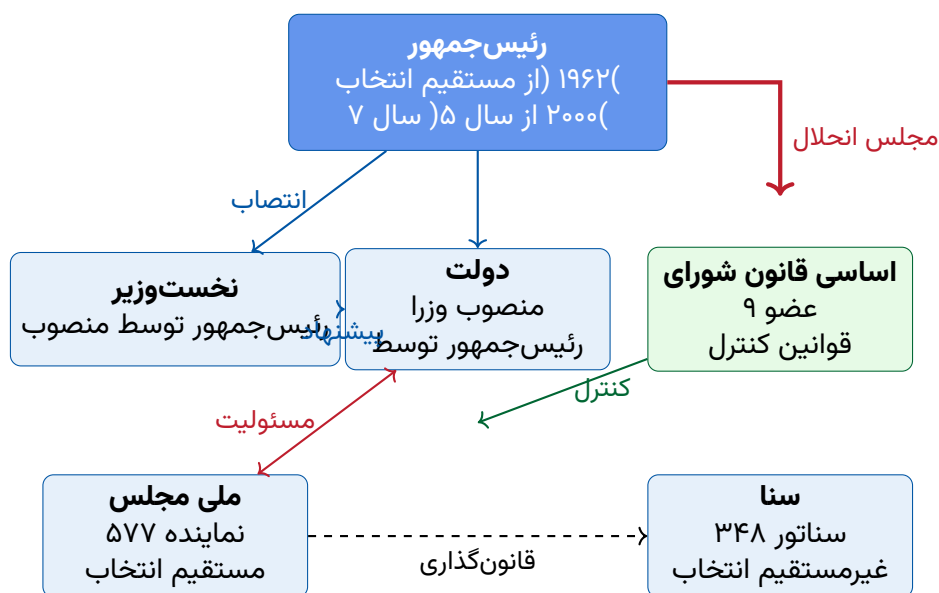
- دوره دوگل (۱۹۵۸-۱۹۶۹): تأسیس، الجزایر، استقلال ملی، مه ۶۸
  - تداوم گلیسم (۱۹۶۹-۱۹۸۱): پمپیدو، ژیسکاردستن، مدرنیزاسیون
  - چپ در قدرت (۱۹۸۱-۱۹۹۵): میتران، همزیستی، پایان جنگ سرد
  - دوره شیراک (۱۹۹۵-۲۰۰۷): همزیستی، «نه» به عراق
  - دوره معاصر (۲۰۰۷-۲۰۲۴): سارکوزی، اولاند، ماکرون، چالش‌های جدید
- مفاهیم کلیدی: ریاست‌جمهوری قوی، همزیستی، گلیسم، چرخش، دور دوم، انتخابات مستقیم، حوزه محفوظ.

۱.۱ تأسیس جمهوری پنجم

۱.۱.۱ قانون اساسی ۱۹۵۸

قانون اساسی جدید در تابستان ۱۹۵۸ توسط تیمی به رهبری میشل دوبره (با نظارت دوگل) تدوین شد و در همه‌پرسی ۲۸ سپتامبر ۱۹۵۸ با ۷۹٪ آرا تصویب شد.

پنجم جمهوری نهادی ساختار

جدول ۱.۱: اختیارات رئیس جمهور در جمهوری پنجم

اختیار	توضیح	ماده
انتصاب نخست وزیر	بدون نیاز به تأیید مجلس	۸
انحلال مجلس ملی	یکبار در سال، بدون شرط خاص	۱۲
همه پرسی	ارجاع مستقیم به ملت	۱۱
اختیارات اضطراری	در شرایط بحرانی، قدرت تام	۱۶
فرماندهی کل قوا	رئیس ارتش ها	۱۵
سیاست خارجی	«حوزه محفوظ» رئیس جمهور	سنت
عفو	عفو محکومان	۱۷

نوآوری اصلی: «پارلمان تاريسم عقلانی شده»

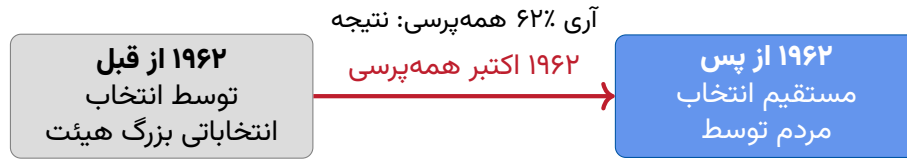
قانون اساسی ۱۹۵۸ قدرت پارلمان را محدود کرد:

- ماده ۳۴: قانون گذاری فقط در حوزه های مشخص
- ماده ۳۷: بقیه حوزه ها در اختیار دولت (مقررات)
- ماده ۴۹-۳: تصویب قانون بدون رأی گیری (مسئله اعتماد)
- دستور کار مجلس: در اختیار دولت

۲.۱.۱ انتخاب مستقیم رئیس جمهور (۱۹۶۲)

در ۱۹۶۲، دوگل با همه پرسی (و نه از طریق مجلس) قانون اساسی را اصلاح کرد: انتخاب مستقیم رئیس جمهور توسط مردم. این اصلاح، که به شدت مورد مخالفت احزاب قرار گرفت، ماهیت رژیم را تغییر داد.

ریاست جمهوری مشروعیت تحول

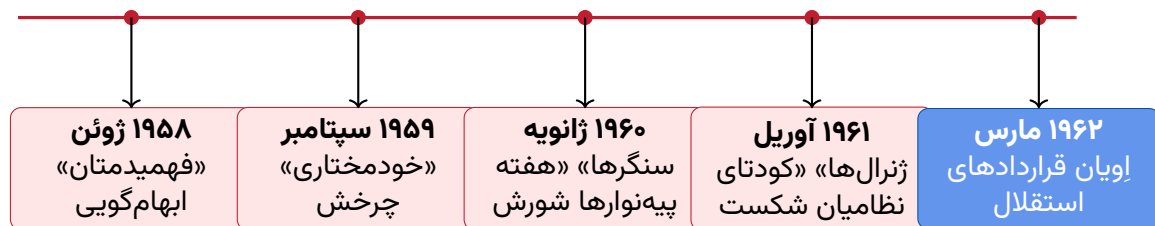
ملت کل نماینده تنها = رئیس‌جمهور نتیجه:
احزاب و مجلس برابر در جایگاه تقویت

«فرانسه رژیم احزاب را نمی‌خواهد و باز نخواهد گشت. رئیس‌جمهور باید از ملت باشد، نه از پارلمان.»
— شارل دوگل، ۱۹۶۲

۲.۱ دوره دوگل (۱۹۵۸-۱۹۶۹)

۱.۲.۱ پایان جنگ الجزایر

دوگل به قدرت آمد با وعده «الجزایر فرانسوی»، اما تدریجاً به استقلال رسید:
(۱۹۶۲-۱۹۵۸) الجزایر استقلال مسیر

استقلال علیه ترور مخفی: ارتش (سازمان OAS)
(۱۹۶۲) (اوت پتی-کلامار — دوگل به متعدد سوءقصدی‌های

قراردادهای ایوان (۱۸ مارس ۱۹۶۲)

- آتش‌بس: ۱۹ مارس ۱۹۶۲
- همه‌پرسی: ۱ ژوئیه ۱۹۶۲ — ۷۹٪ آری به استقلال
- استقلال رسمی: ۵ ژوئیه ۱۹۶۲

- **خروج پیه‌نوارها:** ۹۰۰،۰۰۰ نفر به فرانسه
- **سرنوشت حرکی‌ها:** مسلمانان طرفدار فرانسه، بسیاری قتل‌عام شدند
- **آمار جنگ:**
- کشته‌های الجزایری: ۳۰۰،۰۰۰ تا ۱،۰۰۰،۰۰۰ (برآوردهای متفاوت)
- کشته‌های فرانسوی: ۲۵،۰۰۰ نظامی + ۵،۰۰۰ غیرنظامی
- آوارگان: میلیون‌ها

«استعمارزدایی منافع ماست، و در نتیجه سیاست ماست.»

– شارل دوگل

۲.۲.۱ سیاست خارجی: استقلال ملی

دوگل فرانسه را به عنوان قدرتی مستقل میان دو ابرقدرت معرفی کرد:

جدول ۲.۱: سیاست خارجی دوگل

سال	اقدام
۱۹۶۰	اولین آزمایش اتمی فرانسه (رگان، صحرا)
۱۹۶۳	وتوی عضویت انگلستان در جامعه اروپایی
۱۹۶۳	معاهده دوستی فرانسه-آلمان (الیزه)
۱۹۶۴	به رسمیت شناختن چین کمونیست
۱۹۶۶	خروج از فرماندهی نظامی ناتو
۱۹۶۷	«زنده باد کبک آزاد!» (مونترال)
۱۹۶۷	انتقاد از اسرائیل پس از جنگ شش‌روزه

دکترین دوگل در سیاست خارجی:

- **استقلال ملی:** نه وابستگی به آمریکا، نه به شوروی
- **بازدارندگی اتمی:** نیروی ضربتی مستقل
- **«اروپای میهن‌ها»:** نه فدرالیسم، همکاری دولت‌های مستقل
- **«از آتلانتیک تا اورال»:** اروپا بزرگ‌تر از غرب
- **جهان سوم:** روابط با کشورهای غیرمتعهد

۳.۲.۱ مدرنیزاسیون اقتصادی

دهه ۱۹۶۰ دوره رشد سریع اقتصادی بود—«سی سال باشکوه»:

۴.۲.۱ مه ۱۹۶۸

بزرگ‌ترین بحران دوره دوگل، جنبش مه ۱۹۶۸ بود:

جدول ۳.۱: شاخص‌های اقتصادی دوره دوگل

شاخص	۱۹۵۸	۱۹۶۹	تغییر
رشد سالانه	—	—	میانگین ۵.۵٪
خودرو (میلیون)	۵	۵.۱۲	۱۵۰٪+
تلویزیون (میلیون خانوار)	۱	۱۰	۹۰۰٪+
یخچال (درصد خانوارها)	۲۵٪	۸۰٪	۲۲۰٪+
دستمزد واقعی	پایه	۴۵٪+	—

۱۹۶۸ مه رویدادهای

مارس ۲۲

مه ۱۰-۱۱

مه ۳۰-۱۳

مارس-آوریل
دانشجویی جنبش
کوهن-بندیت نانتر،
کردن «ممنوع است» ممنوع

مه اوایل
سنگربندی سرکوب،
سنگرها «شب
مه ۱۰-۱۱

مه ۳۰-۱۳
عمومی اعتصاب
کارگر میلیون ۱۰
کشور فلج

گلیست‌ها تظاهرات – مجلس انحلال – دوگل سخنانی **مه: ۳۰**
انتخابات در گلیست‌ها قاطع پیروزی **ژوئن:**

مه ۱۹۶۸: ابعاد و خواسته‌ها

جنبش دانشجویی:

- نقد جامعه مصرفی و اقتدارگرایی
- آزادی جنسی و فردی
- شعارها: «زیر سنگ فرش، ساحل است»، «واقع‌بین باشید، محال را بخواهید»

جنبش کارگری:

- بزرگ‌ترین اعتصاب تاریخ فرانسه: ۱۰ میلیون نفر
- خواسته‌های سنتی: دستمزد، ساعت کار، شرایط
- قراردادهای گرینل: افزایش ۳۵٪ حداقل دستمزد

نتیجه فوری:

- دوگل پیروز شد (انتخابات ژوئن)
- اما جامعه تغییر کرد (آزادسازی اخلاقی، فرهنگی)

«اصلاحات آری، تخت‌خواب‌گندگی نه!»

– شارل دوگل، مه ۱۹۶۸

۵.۲.۱ رفتن دوگل (۱۹۶۹)

در آوریل ۱۹۶۹، دوگل همه‌پرسی درباره اصلاحات منطقه‌ای و سنا برگزار کرد و اعلام کرد در صورت رأی منفی استعفا خواهد داد. نتیجه: ۵۲٪ نه.

«من وظایف خود را به عنوان رئیس‌جمهور متوقف می‌کنم. این تصمیم از نیمه‌شب امروز مؤثر است.»

– شارل دوگل، ۲۸ آوریل ۱۹۶۹

دوگل در ۹ نوامبر ۱۹۷۰ درگذشت.

۳.۱ تداوم گلیسم (۱۹۶۹-۱۹۸۱)

۱.۳.۱ ژرژ پمپیدو (۱۹۶۹-۱۹۷۴)

جدول ۴.۱: ریاست‌جمهوری پمپیدو

جنبه	توضیح
سابقه	نخست‌وزیر دوگل (۱۹۶۲-۱۹۶۸)، بانکدار روچیلد
شعار	«تداوم و گشایش»
اقتصاد	صنعتی‌سازی، پروژه‌های بزرگ، هواپیمایی
اروپا	پذیرش انگلستان در جامعه اروپایی (۱۹۷۳)
داخلی	نوسازی پاریس، مرکز پمپیدو
پایان	مرگ در قدرت (آوریل ۱۹۷۴) – سرطان

۲.۳.۱ والری ژیسکاردستن (۱۹۷۴-۱۹۸۱)

ژیسکار اولین رئیس‌جمهور غیرگلیست جمهوری پنجم بود:

ژیسکاردستن دوره اصلاحات

رأی سن کاهش
سال ۱۸ به
(۱۹۷۴)

جنین سقط قانون
وی (قانون
(۱۹۷۵)

توافقی طلاق
(۱۹۷۵)

شورای به ارجاع
توسط اساسی قانون
(۱۹۷۴) نماینده ۶۰

دولت منشی
زنان وضعیت برای
(۱۹۷۴)

اروپایی شورای
مستقیم انتخابات
(۱۹۷۹)

باشکوه» سال «سی پایان، ۱۹۷۳ نفتی بحران زمینه:
نداد جواب ریسک» بدون «تغییر شعار – تورم بیکاری، رکود،

«فرانسه می‌خواهد از مرکز حکومت شود.»

– والری ژیسکاردستن

قانون وی (۱۷ ژانویه ۱۹۷۵)

قانون‌گذاری سقط جنین، که توسط سیمون وی (وزیر بهداشت) ارائه شد، با مقاومت شدید راست مواجه شد. وی، خود بازمانده آشویتس، مجبور شد توهین‌های دردناکی را تحمل کند. قانون فقط با آرای چپ تصویب شد – اکثریت راست مخالف بود.

۴.۱ چپ در قدرت (۱۹۸۱-۱۹۹۵)

۱.۴.۱ پیروزی تاریخی میتران (۱۹۸۱)

در ۱۰ مه ۱۹۸۱، فرانسوا میتران اولین رئیس‌جمهور سوسیالیست جمهوری پنجم شد:

دوم دور – ۱۹۸۱ ریاست‌جمهوری انتخابات

میتران فرانسوا
سوسیالیست

۵۱.۸%

ژیسکاردستن والری
راست

۴۸.۲%

پنجم جمهوری در «چرخش» اولین اهمیت:
نیست راست برای فقط ۱۹۵۸ اساسی قانون اینکه اثبات

جدول ۵.۱: فرانسوا میتران (۱۹۱۶-۱۹۹۶)

ویژگی	توضیح
سابقه	وزیر در جمهوری چهارم، ضد دوگل
تلاش‌های قبلی	شکست در ۱۹۶۵ و ۱۹۷۴
استراتژی	اتحاد چپ (سوسیالیست‌ها + کمونیست‌ها)
کتاب ضد دوگل	«کودتای دائم» (۱۹۶۴)
مدت	دو دوره – طولانی‌ترین ریاست‌جمهوری (۱۴ سال)

۲.۴.۱ اصلاحات ۱۹۸۱-۱۹۸۳

برنامه ۱۱۰ پیشنهاد میتران

اصلاحات اجتماعی:

- هفته ۳۹ ساعته (از ۴۰)
- هفته پنجم مرخصی با حقوق
- بازنشستگی در ۶۰ سالگی
- افزایش حداقل دستمزد (۱۰٪)

اصلاحات سیاسی:

- لغو مجازات اعدام (سپتامبر ۱۹۸۱-رابرت بادنتر)
- آزادی رادیوهای محلی
- تمرکززدایی (قانون دفر ۱۹۸۲)

ملی‌سازی‌ها:

- ۵ گروه صنعتی بزرگ
- ۳۶ بانک
- ۲ شرکت مالی

۳.۴.۱ چرخش ۱۹۸۳: «ریاضت اقتصادی»

سیاست‌های انبساطی اولیه با واقعیت اقتصادی برخورد کرد:

• تورم: بیش از ۱۰٪

• کسری تجاری: رشد سریع

• کاهش ارزش فرانک: سه بار در دو سال

• تصمیم مارس ۱۹۸۳: ماندن در نظام پولی اروپا = ریاضت

«ما باید بین دو اروپا انتخاب کنیم: اروپای پیشرفت یا اروپای عقب‌ماندگی. فرانسه نمی‌تواند تنها به سوسیالیسم برود.»

— ژاک دولور، وزیر دارایی

۴.۴.۱ اولین همزیستی (۱۹۸۶-۱۹۸۸)

در انتخابات ۱۹۸۶، راست پیروز شد. میتران ژاک شیراک (گلیست) را به نخست‌وزیری منصوب کرد. این اولین «همزیستی» بود:

قدرت تقسیم همزیستی:

بود انعطاف پذیر اساسی قانون نتیجه:
نظام بحران بدون شد ممکن همزیستی

۵.۴.۱ دور دوم میتران (۱۹۸۸-۱۹۹۵)

میتران در ۱۹۸۸ مجدداً انتخاب شد (با شعار «فرانسه متحد»). دور دوم با چالش‌های جدید:

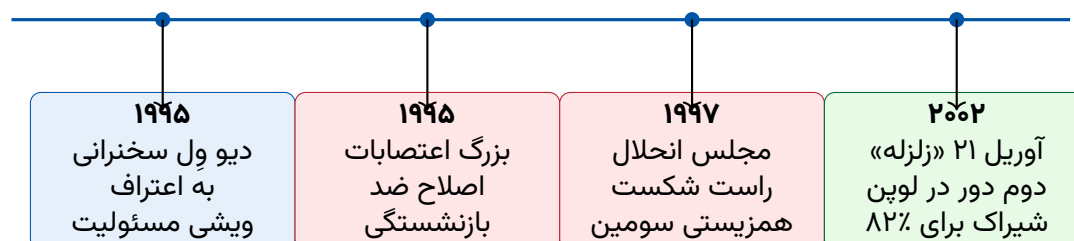
- سقوط دیوار برلین (۱۹۸۹): پایان جنگ سرد
  - وحدت آلمان (۱۹۹۰): نگرانی‌های فرانسه
  - معاهده ماستریخت (۱۹۹۲): همه‌پرسی با ۵۱٪ آری
  - دومین همزیستی (۱۹۹۳-۱۹۹۵): با بالادور
  - بیماری: سرطان پنهان از ۱۹۸۱
- میتران در ژانویه ۱۹۹۶ درگذشت.

۵.۱ دوره شیراک (۱۹۹۵-۲۰۰۷)

۱.۵.۱ ریاست جمهوری پرفرازونشیب

ژاک شیراک پس از دو شکست (۱۹۸۱، ۱۹۸۸) سرانجام در ۱۹۹۵ رئیس‌جمهور شد:

شیراک دوره کلیدی رویدادهای

۲.۵.۱ سومین همزیستی (۱۹۹۷-۲۰۰۲)

شیراک در ۱۹۹۷ مجلس را منحل کرد به امید تقویت اکثریت—اما چپ پیروز شد و لیونل ژوسپین (سوسیالیست) نخست‌وزیر شد. این طولانی‌ترین همزیستی بود:

دستاوردهای دولت ژوسپین (۱۹۹۷-۲۰۰۲)

- هفته ۳۵ ساعته: قانون اوبری (۱۹۹۸-۲۰۰۰)
- پکس: اتحاد مدنی همجنس‌گرایان (۱۹۹۹)
- برابری: سهمیه زنان در انتخابات (۲۰۰۰)
- کاهش دوره ریاست‌جمهوری: از ۷ به ۵ سال (۲۰۰۰)
- پایان سربازی اجباری
- رشد اقتصادی و کاهش بیکاری

۳.۵.۱ «زلزله» ۲۱ آوریل ۲۰۰۲

در دور اول انتخابات ۲۰۰۲، ژان-ماری لوپن (جبهه ملی، راست افراطی) از ژوسپین جلو افتاد:

جدول ۶.۱: نتایج دور اول انتخابات ۲۰۰۲

رتبه	نامزد	درصد
۱	ژاک شیراک (گلیست)	۹.۱۹٪
۲	ژان-ماری لوپن (راست افراطی)	۹.۱۶٪
۳	لیونل ژوسپین (سوسیالیست)	۲.۱۶٪

واکنش به ۲۱ آوریل

- تظاهرات گسترده علیه لوپن (۱ مه: یک میلیون نفر)
- فراخوان همه احزاب برای رأی به شیراک
- شعار: «رأی بدهید به کلاهدار، نه به فاشیست»
- نتیجه دور دوم: شیراک ۸۲٪، لوپن ۱۸٪
- درس: پراکندگی چپ می‌تواند به فاجعه بینجامد

۴.۵.۱ سیاست خارجی: «نه» به جنگ عراق

مهم‌ترین میراث دور دوم شیراک، مخالفت با جنگ عراق بود:

«جنگ همیشه شکست بشریت است... فرانسه مخالف اقدام نظامی است که توجیهی ندارد.»
— دومینیک دو ویلپن، شورای امنیت، ۱۴ فوریه ۲۰۰۳

جدول ۷.۱: ریاست جمهوری سارکوزی

جنبه	توضیح
سبک	«ابَررئیس جمهور»- حضور همه جایی، فعال
اصلاحات	بازنشستگی (از ۶۰ به ۶۲)، دانشگاه‌ها، نقشه قضایی
بحران ۲۰۰۸	بحران مالی جهانی، سیاست‌های مقابله
اروپا	معاهده لیسبون (۲۰۰۷)- جایگزین قانون اساسی رد شده
لیبی	مداخله نظامی ۲۰۱۱
جنگال‌ها	سبک زندگی، ماجرای بتانکور
شکست ۲۰۱۲	اولین رئیس جمهور شکست خورده در انتخاب مجدد (پس از ژیسکار)

۶.۱ دوره معاصر (۲۰۰۷-۲۰۲۴)

۱.۶.۱ نیکلا سارکوزی (۲۰۰۷-۲۰۱۲)

۲.۶.۱ فرانسوا اولاند (۲۰۱۲-۲۰۱۷)

جدول ۸.۱: ریاست جمهوری اولاند

جنبه	توضیح
شعار	«رئیس جمهور عادی»
اصلاحات	ازدواج همجنس‌گرایان (۲۰۱۳)- «ازدواج برای همه»
تروریسم	حملات ۲۰۱۵ (شارلی ابدو، نوامبر پاریس)، ۲۰۱۶ (نیس)
حالت اضطراری	دو سال حالت اضطراری
اقتصاد	بیکاری بالا، رشد ضعیف
محبوبیت	پایین‌ترین محبوبیت تاریخ جمهوری پنجم
انصراف	اولین رئیس جمهور که از نامزدی مجدد انصراف داد

۳.۶.۱ امانوئل ماکرون (۲۰۱۷-۲۰۲۴)

ماکرون پدیده

<p>پیش‌زمینه</p> <p>اقتصاد وزیر بانکدار، راست نه چپ، نه جلو» به «رو جنبش</p>	<p>۲۰۱۷ انتخابات</p> <p>لوپن مارین مقابل ۶۶٪ سنتی احزاب فروپاشی رئیس‌جمهور جوان‌ترین</p>	
<p>جلیقه‌زرها</p> <p>۲۰۱۸-۲۰۱۹ مالیاتی اعتراض امتیازات خشونت،</p>	<p>۱۹ کووید-</p> <p>۲۰۲۰-۲۰۲۱ قرنطینه‌ها اقتصادی بحران</p>	<p>بازنشستگی اصلاح</p> <p>۲۰۲۳ گسترده اعتراضات ۴۹-۳ ماده با تصویب</p>

مجلس اکثریت بدون لوپن) — اما مقابل ۵۹٪ (مجدد انتخاب: ۲۰۲۲)

ویژگی‌های دوره ماکرون:

- پایان دو قطبی چپ-راست: ظهور سه قطبی (ماکرون‌یسم، راست افراطی، چپ رادیکال)
- بحران نمایندگی: احزاب سنتی فروپاشیده
- تنش اجتماعی: جلیقه‌زرها، اصلاح بازنشستگی
- چالش‌های جهانی: کووید، جنگ اوکراین، تورم
- مجلس بدون اکثریت: از ۲۰۲۲، حکومت دشوار

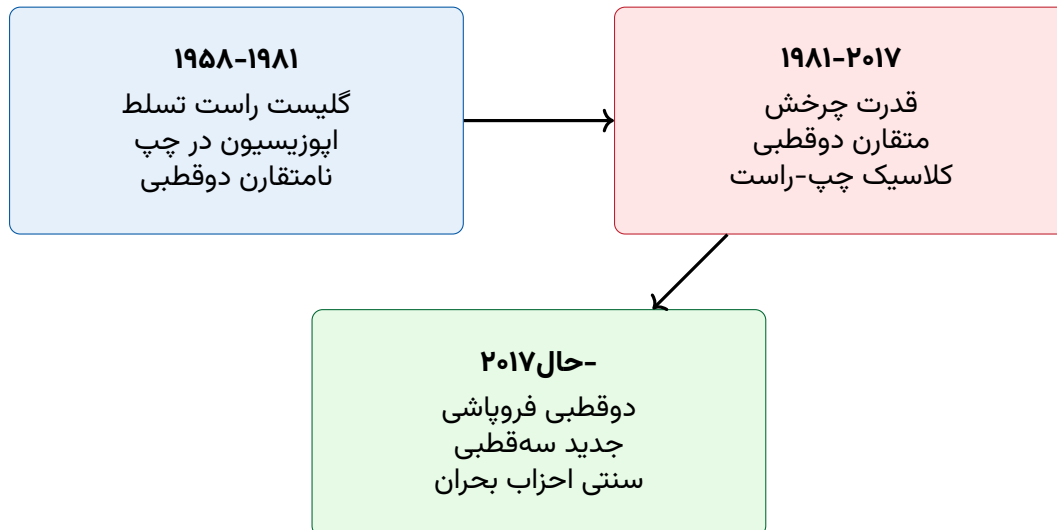
۷.۱ روسای جمهور جمهوری پنجم

جدول ۹.۱: روسای جمهور جمهوری پنجم

ش.	نام	دوره	گرایش	ویژگی اصلی
۱	شارل دوگل	۱۹۵۹-۱۹۶۹	گلیست	بنیان‌گذار، الجزایر
۲	ژرژ پمپیدو	۱۹۶۹-۱۹۷۴	گلیست	صنعتی‌سازی
۳	والری ژیسکار‌دستن	۱۹۷۴-۱۹۸۱	لیبرال	مدرنیزاسیون اجتماعی
۴	فرانسوا میتران	۱۹۸۱-۱۹۹۵	سوسیالیست	چرخش، همزیستی
۵	ژاک شیراک	۱۹۹۵-۲۰۰۷	گلیست	«نه» به عراق
۶	نیکلا سارکوزی	۲۰۰۷-۲۰۱۲	محافظه‌کار	بحران ۲۰۰۸
۷	فرانسوا اولاند	۲۰۱۲-۲۰۱۷	سوسیالیست	تروریسم
۸	امانوئل ماکرون	۲۰۱۷-...	مرکز	فراتر از چپ و راست

۸.۱ تحول نظام حزبی

پنجم جمهوری حزبی نظام تحول

جدول ۱۰.۱: احزاب اصلی و تحول آن‌ها

موقعیت	۱۹۵۸-۱۹۸۰	۱۹۸۰-۲۰۱۷	۲۰۱۷-حال
راست افراطی	حاشیه‌ای	جبهه ملی (رشد)	تجمع ملی (قدرت اصلی)
راست	گلیست	گلیست به جمهوری خواهان	فروپاشیده
مرکز	کوچک	کوچک	ماکرونیسیم
چپ میانه	ضعیف	حزب سوسیالیست	فروپاشیده
چپ رادیکال	کمونیست‌ها	افول کمونیست‌ها	فرانسه نافرمان

۹.۱ همزیستی‌ها: آزمون انعطاف قانون اساسی

جدول ۱۱.۱: سه دوره همزیستی در جمهوری پنجم

دوره	رئیس‌جمهور	نخست‌وزیر	مدت	ویژگی
اول	میتران (چپ)	شیراک (راست)	۱۹۸۸-۱۹۸۶	رقابت شدید
دوم	میتران (چپ)	بالادور (راست)	۱۹۹۳-۱۹۹۵	همکاری نسبی
سوم	شیراک (راست)	ژوسپن (چپ)	۱۹۹۷-۲۰۰۲	طولانی‌ترین

چرا دیگر همزیستی نداشتیم؟

اصلاح ۲۰۰۰ (دوره ۵ ساله) و برگزاری انتخابات مجلس بلافاصله پس از انتخابات ریاست‌جمهوری، احتمال همزیستی را کاهش داد—رئیس‌جمهور تازه‌انتخاب معمولاً اکثریت مجلس را هم می‌برد.

البته در ۲۰۲۲ ماکرون اکثریت مطلق نداشت—شکلی جدید از حکومت دشوار، اما نه همزیستی کلاسیک.

۱۰.۱ چالش‌های معاصر جمهوری پنجم

بیست‌ویکم قرن در پنجم جمهوری چالش‌های

نماینده بحران سیاست به بی‌اعتمادی انتخابات تحریم پوپولیسم	افراطی راست مداوم رشد انتخابات در ۴۰٪ دموکراسی؟ تهدید	اجتماعی تنش جلیقه‌زرها بازنشستگی اصلاح نابرابری
لایسیت و هویت فرانسه در اسلام تروریسم «جدایی طلبی»	زیست محیط اقلیم تغییر انرژی انتقال سبز جنبش‌های	اروپایی جایگاه برگزیت آلمان رقابت اروپایی حاکمیت

۱.۱۰.۱ صعود راست افراطی

جدول ۱۲.۱: تحول آرای راست افراطی در انتخابات ریاست‌جمهوری

سال	نامزد	دور اول	دور دوم
۱۹۸۸	ژان-ماری لوپن	۴.۱۴٪	—
۱۹۹۵	ژان-ماری لوپن	۱۵٪	—
۲۰۰۲	ژان-ماری لوپن	۹.۱۶٪	۸.۱۷٪
۲۰۱۲	مارین لوپن	۹.۱۷٪	—
۲۰۱۷	مارین لوپن	۳.۲۱٪	۹.۳۳٪
۲۰۲۲	مارین لوپن	۲.۲۳٪	۵.۴۱٪

از جبهه ملی به تجمع ملی

- ژان-ماری لوپن (۱۹۷۲-۲۰۱۱): بنیان‌گذار، نوستالژی ویشی، یهودستیزی
- مارین لوپن (۲۰۱۱-حال): «زدایش شیطانی»، تمرکز بر مهاجرت و امنیت
- تغییر نام (۲۰۱۸): جبهه ملی به تجمع ملی
- موفقیت‌ها: ۸۹ نماینده مجلس (۲۰۲۲)، اولین گروه پارلمانی

دلایل رشد:

- بحران اقتصادی و نابرابری منطقه‌ای
- مهاجرت و مسائل هویتی
- بی‌اعتمادی به «نخبگان»
- شکست احزاب سنتی

۲.۱۰.۱ بحران لائیسیت و اسلام

جدول ۱۳.۱: رویدادها و قوانین مرتبط با لائیسیت

سال	رویداد/قانون
۱۹۸۹	«ماجرای روسری» اول – سه دانش‌آموز با حجاب اخراج
۲۰۰۴	قانون ممنوعیت نمادهای مذهبی «آشکار» در مدارس دولتی
۲۰۱۰	قانون ممنوعیت پوشش کامل صورت در فضای عمومی
۲۰۱۵	حمله به شارلی ابدو – «من شارلی هستم»
۲۰۱۵	حملات ۱۳ نوامبر پاریس – ۱۳۰ کشته
۲۰۲۰	قتل ساموئل پتی (معلم) به دلیل نشان دادن کاریکاتور
۲۰۲۱	قانون «تقویت احترام به اصول جمهوری»

«لائیسیت نه ضد مذهب است و نه بی‌تفاوت به مذهب. لائیسیت آزادی باور داشتن یا نداشتن است، با برابری همه شهروندان در برابر قانون.»
– تعریف رسمی

۱۱.۱ الگوها و درس‌ها

الگوهای کلیدی جمهوری پنجم

۱. الگوی «ثبات از طریق ریاست جمهوری قوی»:

- جمهوری سوم و چهارم: رئیس‌جمهور ضعیف، بی‌ثباتی
- جمهوری پنجم: رئیس‌جمهور قوی، ثبات نسبی
- اما: تمرکز قدرت می‌تواند به «اُبرریاست جمهوری» بینجامد

۲. الگوی «انعطاف‌پذیری قانون اساسی»:

- همزیستی نشان داد نظام می‌تواند با تقسیم قدرت کار کند
- چرخش چپ-راست بدون بحران نظام
- قانون اساسی ۲۴ بار اصلاح شده (تا ۲۰۲۴)

۳. الگوی «شخصیت‌محوری»:

- دوگل نظام را بر شخصیت خود ساخت
- هر رئیس‌جمهور سبک خاص خود را دارد
- نظام به کاریزما وابسته است؟

۴. الگوی «بحران به مثابه محرک تغییر»:

- الجزایر: تولد جمهوری پنجم
- مه ۶۸: تحول اجتماعی
- جلیقه‌زدها: بازتعریف قرارداد اجتماعی؟

۱۲.۱ جمع‌بندی فصل

جمع‌بندی: جمهوری پنجم (۱۹۵۸-۲۰۲۴) ویژگی‌های ساختاری:

- ریاست‌جمهوری قوی با انتخاب مستقیم
- «پارلمان‌تاریسم عقلانی‌شده»
- قدرت اجرایی دوگانه (رئیس‌جمهور/نخست‌وزیر)
- امکان همزیستی
- ثبات نهادی (در مقایسه با جمهوری‌های قبلی)

دوره‌ها:

- دوگل (۱۹۵۸-۱۹۶۹): تأسیس، الجزایر، استقلال ملی، مه ۶۸
- پمپیدو/ژیسکار (۱۹۶۹-۱۹۸۱): تداوم و مدرنیزاسیون
- میتران (۱۹۸۱-۱۹۹۵): چرخش چپ، همزیستی، اروپا
- شیراک (۱۹۹۵-۲۰۰۷): همزیستی سوم، ۲۱ آوریل، عراق
- سارکوزی/اولاند/ماکرون (۲۰۰۷-۲۰۲۴): بحران‌ها و تحولات

رویدادهای کلیدی:

- استقلال الجزایر (۱۹۶۲)
- انتخاب مستقیم رئیس‌جمهور (۱۹۶۲)
- مه ۱۹۶۸
- چرخش ۱۹۸۱ (میتران)
- سه همزیستی
- «زلزله» ۲۱ آوریل ۲۰۰۲
- انتخاب ماکرون و فروپاشی احزاب سنتی (۲۰۱۷)

چالش‌های معاصر:

- صعود راست افراطی
- بحران نمایندگی سیاسی
- تنش‌های اجتماعی
- لائیسیتته و هویت
- جایگاه در اروپا و جهان

میراث:

- طولانی‌ترین و باثبات‌ترین رژیم پس از انقلاب
- الگوی «نیمه‌ریاستی» برای دیگر کشورها
- تعادل (شکونده؟) میان اقتدار و دموکراسی

منابع فصل

- Cam- ۱۹۷۴-۱۹۶۹ Years, Pompidou The Rioux. Jean-Pierre and Serge, Berstein, UP, Cambridge bridge: ۲۰۰۰.
- ۲۰۱۷ Routledge, London: ed. rd^۳ Society. and Politics French Alistair. Cole.
- UP, Oxford Oxford: France. Contemporary in Institutions Political Robert. Elgie, ۲۰۰۳.
- ۲۰۰۲ UP, Oxford Oxford: ed. nd^۲ ۱۹۴۵ Since France Robert. Gildea.
- ۲۰۱۲ UP, Oxford Oxford: General. the of Shadow the In Sudhir. Hazareesingh.
- ۲۰۱۸ UP, Harvard Cambridge: Gaulle. De Julian. Jackson.

- Wright, Vincent and Andrew, Knapp, eds. ۲۰۰۶. *France. of Politics and Government*. Routledge, London: ed.
- Seuil, Paris: vols. ۳. ۱۹۸۶-۱۹۸۴. De Jean. Lacouture, ed.
- Po, Sciences de Presses Paris: disruptif. Vote Le Pascal. Perrineau, eds. ۲۰۱۷.
- Shields, eds. ۲۰۰۷. *France. in Right Extreme*. Routledge, London: The James.